

20
GODINA

CENTAR ZA
DEMOKRATSKU
TRANZICIJU

Procjena napretka Crne
Gore u ispunjavanju
političkih kriterijuma u
pregovorima sa EU

Mediji u doba krize: Problemi se gomilaju, rješenja su daleko

Autori/ke:
Darvin Murić
Tijana Velimirović

Publikacija je urađena u okviru projekta „Pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji: Primjena političkih kriterijuma” finansiranog od strane Ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu i Balkanskog fonda za demokratiju Njemačkog Maršalovog fonda SAD.

Stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno mišljenje Ambasade Kraljevine Norveške, Balkanskoga fonda za demokratiju, Njemačkoga Maršalovog Fonda SAD ili njihovih partnera.

**Mediji u doba
krize: Problemi se
gomilaju, rješenja
su daleko**

Autori/ke:
Darvin Murić
Tijana Velimirović

**Podgorica,
jun 2021.**

Uvod

Vrijeme zdravstvene krize i političko-religijskih previranja dodatno je pogoršalo stanje na medijskoj sceni Crne Gore. Prema ocjenama međunarodnih eksperata medijske slobode u Crnoj Gori imaju tendenciju urušavanja, pandemija koronavirusa značajno je uticala na održivost medija, a talasi dezinformacija nizali su se jedan za drugim.

Iako je prethodna vlast usvojila izmjene zakona kojima se regulišu mediji, poboljšanja nije bilo. Štaviše, pojedine odredbe tih zakona otvoreno povređuju povjerljivost novinarskih izvora. Vlast formirana nakon 30. avgusta već je najavila da se zakonodavstvo opet mora mijenjati.

Javni servis na meti je brojnih kritika, a izmjene zakona koji regulišu njegov rad iznova ga nisu transformisale u profesionalan i servis u službi građana a ne partija.

Finansijska kriza izazvana pandemijom koronavirusa dodatno je otežala položaj već nedovoljno plaćenim novinarima, a tokom prethodnog perioda pojedini mediji promjenom vlasništva napravili su totalni zaokret u svojoj uređivačkoj politici.

Na polju borbe protiv dezinformacija učinjeni su tek prvi koraci pa su građani Crne Gore i dalje izloženi velikom broju neistina koje do njih dopiru što preko društvenih mreža, što putem medija, a velikim dijelom od tabloida iz regiona čije plasiranje lažnih vijesti na medijsku scenu Crne Gore ostaje veliki, otvoren problem.

Eksperti koji su učestvovali u našem istraživanju stanje u medijima ocjenjuju sa 2.2 na skali od 1 do 5.

Bez konsenzusa čak i o medijskim zakonima

Zakonodavstvo u oblasti medija u Crnoj Gori i njegove izmjene, odnosno njegova primjena, kao što je to, uostalom slučaj i sa brojnim drugim zakonima, ne garantuju da će se novinari, mediji i publika sretati sa manje problema niti garantuju realno poštovanje novinarskih standarda i zaštitu novinara.

Poslanici u crnogorskom parlamentu usvojili su 2020. godine, nakon skoro tri godine usaglašavanja i rada, izmijenjeni Zakon o medijima¹ koji je, u skladu sa polarizacijom na medijskoj sceni dočekan sa različitim reakcijama.

Dio koji je izazvao najoštrije reakcije dijela medijske zajednice je odredba kojom se propisuje da novinar mora otkriti svoj izvor kada je to neophodno radi zaštite interesa nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta i zaštite zdravlja.

Prvobitna namjera tadašnje vlasti bila je propiše obavezu otkrivanja izvora novinarima i kada je to potrebno za otkrivanje krivičnih djela zapriječenih kaznom zatvora od pet godina ili više, ali je kasnijim amandmanom Vlade Crne

.....

Gore² taj osnov uklonjen iz Zakona.

Domaća³ i međunarodna⁴ novinarska udruženja kritikovala su Vladu Crne Gore zbog odredbi koja se tiču otkrivanja izvora navodeći da je u pitanju teška povreda povjerljivosti izvora novinara. Sa druge strane, predlagači zakona⁵ tvrdili su da će otkrivanje izvora predstavljati izuzetak, odnosno da će se primjenjivati kada su alternativne mjere za otkrivanje izvora iscrpljene.

Iz nove Vlade najavili su⁶ izmjene ovog Zakona navodeći da će sarađivati sa svim činionicima u medijskoj oblasti kako bi se došlo do rješenja.

Domen onlajn medija i portala ostaje problematičan iako je novim Zakonom njihova registracija iz nadležnosti Agencije za elektronske medije (AEM) prebačena novoformiranom Ministarstvu javne uprave digitalnog društva i medija⁷.

U internet prostoru Crne Gore i dalje funkcioniše određeni broj medija koji su neregistrovani, koji na svom sajtu nemaju impresum i podatke o vlasništvu. Ovo pitanje ostaje otvoreno pitanje iako novi Zakon predviđa kazne od 1.000 do 8.000 eura za portale koji ne objave impresum u skladu sa zakonom, ne omogući neposredan i stalan pristup podacima o pravnim i fizičkim licima koja neposredno ili posredno imaju više od 5% udjela u osnivačkom kapitalu medija, podatke o njihovim povezanim licima u smislu zakona kojim se uređuje oblast audiovizuelnih medijskih usluga i podatke o drugim osnivačima medija u kojima ta lica imaju više od 5% udjela u osnivačkom kapitalu. Takođe, zakon predviđa i da se mediji koji ne prijave vlasničku strukturu ne mogu prijaviti za raspodjelu sredstava Fonda za pluralizam i raznovrsnost medija, takođe uspostavljenog novim zakonom.

Takođe, Skupština Crne Gore usvojila je i Zakon o Nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore⁸ čije su djelove koji se tiču izbora članova Savjeta Javnog servisa osporavale nevladine organizacije⁹ tražeći da ga nova parlamentarna većina, formirana nakon izbora 30. avgusta ponovo izmijeni.

.....

2 MINA, "Briše se osnov o otkrivanju izvora za krivična djela koja se kažnjavaju sa pet i više godina zatvora" *Vijesti online*, 27.07.2020. Dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/454719/amandman-vlade-na-zakon-o-medijima-izvor-se-mora-otkriti-u-slucaju-nacionalne-bezbjednosti>. Pristupljeno: 31.05.2021.

3 MINA, "DPNCG i Media centar: Podržati zaštitu novinarskih izvora" *Vijesti online*, 21.07.2020. Dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/453011/dpncg-i-media-centar-podrzati-zastitu-novinarskih-izvora>. Pristupljeno: 31.05.2021.

4 Aneta Durović, Lela Šćepanović, "Reporteri bez granica pozivaju Đukanovića da ne potpiše Zakon o medijima", *Radio Slobodna Evropa*, 28.07.2020. Dostupno na: <https://www.slobodnaevropa.org/a/reporteri-bez-granica-pozivaju-%C4%91ukanovi%C4%87a-da-ne-potpise-%C5%A1e-zakon-o-medijima/30753698.html> Pristupljeno: 31.05.2021.

5 Tina Popović, "Ministarstvo kulture: Otkrivanje izvora je izuzetak, a ne pravilo", *Vijesti online*, 01.08.2020. Dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/456565/ministarstvo-kulture-otkrivanje-izvora-je-izuzetak-a-ne-pravilo> Pristupljeno: 31.05.2021.

6 MINA, "Abazović: Neophodno je mijenjati Zakon o medijima", *Vijesti online*, 23.01.2021. Dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/505845/abazovic-neophodno-je-mijenjati-zakon-o-medijima> Pristupljeno: 31.05.2021.

7 Zakon o elektronskim medijima, Službeni list CG, br 82/2020.

8 Zakon o Nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore, Službeni list CG, br. 80/2020.

9 "Traže hitne izmjene Zakona o RTCG", *RTCG*, 28.01.2021. Dostupno na: <http://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/308226/traze-hitne-izmjene-zakona-o-rtcg.html>. Pristupljeno: 31.05.2021.

Protiv dezinformacija se mora snažnije i konkretnije

Crna Gora se do sada prema medijima odnosila inertno i selektivno čime su stvoreni uslovi za nepoštovanje novinarskih standarda i zakona kao i širenja dezinformacija zbog izostanka reakcije na pojavu i uspon fenomena lažnih vijesti, a na novoj vlasti i nadležnim organima je da medije i publiku osposobi za što kvalitetnije i tačnije informisanje.

Formiranjem nove Vlade oblast medija data je u nadležnost Ministarstvu javne uprave digitalnog društva i medija, dok su mediji ranije bili u nadležnosti Ministarstva kulture.

Agencija za elektronske medije (AEM) i dalje nema uspjeha u pokušajima da ostvari nezavisnost, nepristrasnost i neselektivnost u radu. Takođe, ovo tijelo i dalje je bez mehanizama da nametne mjere, upozorenja i kazne emiterima koji krše pravila.

U toku 2020. godine, Agencija¹⁰ je emiterima izrekla 110 upozorenja, od čega 88 po službenoj dužnosti i 22 po osnovu prigovora.

Iako je početkom 2020. godine AEM, nakon kritika civilnog društva, na tri mjeseca ograničila reemitovanje pojedinih sadržaja iz nekoliko televizija iz Srbije¹¹ na ovom polju nije bilo daljeg napretka pa se na regionalnim televizijama koje prati i crnogorska publika redovno može čuti govor mržnje.

Adekvatan i energičan odgovor državnih institucija još uvijek izostaje i kada je u pitanju borba protiv dezinformacija. Ipak, pozitivan iskorak predstavlja početak izrade Medijske strategije 2021-2025 kao i konsultacije ministarstva sa medijima¹² prilikom njene izrade kao i uključivanje nevladinih organizacija u radnu grupu¹³ koja će raditi na strategiji.

Iako se iz civilnog sektora¹⁴ i ranije ukazivalo na slabe reakcije države u ovoj oblasti, konkretnog napretka još uvijek nije bilo. Crna Gora, tako, i dalje nema jasnu strategiju za borbu protiv dezinformacija. U ovom pravcu je načinjen još jedan pozitivan korak najavljenim uvrštavanjem razvoja medijske pismenosti u nadležnost Direktorata za medije u Ministarstvu za javnu upravu, digitalno društvo i medije.

10 Izvještaj o radu Agencije za elektronske medije za 2020. godinu. Dostupno na: <https://aemcg.org/wp-content/uploads/2021/04/Izvjestaj-o-radu-AEM-za-2020.-godinu-2.pdf>. Pristupljeno: 31.05.2021.

11 "Savjet ograničio reemitovanje pojedinih programskih sadržaja TV Happy i TV Pink M", Agencija za elektronske medije, 10.02.2020. Dostupno na: <https://aemcg.org/obavjestenja/saem-donio-odluku-o-ogranicavanju-reemitovanja-pojedinih-programskih-sadrzaja-tv-happy-i-tv-pink-m/>. Pristupljeno: 31.05.2021.

12 B.H., "Sržentić: Udruženo do boljih modela i uslova za rad medija", *Vijesti online*, 02.04.2021. Dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/526457/srzentic-udruzimo-ruke-u-definisanju-boljih-modela-i-uslova-za-rad-medija>. Pristupljeno: 31.05.2021.

13 Lista predstavnika nevladinih organizacija predloženih u radnom tijelu za izradu Medijske strategije Vlade Crne Gore 2021-2025. Dostupno na: <https://www.gov.me/clanak/lista-predstavnik-nevladinih-organizacija-predlozenih-u-radnom-tijelu-za-izradu-medijske-strategije-vlade-crne-gore-2021-2025>. Pristupljeno: 31.05.2021.

14 Dragan Koprivica, Milica Kovačević, Tijana Velimirović, *Mreža dezinformacija i neadekvatna reakcija države*, Centar za demokratsku tranziciju, 2020. Dostupno na: <http://www.cdtmn.org/analize/mreza-dezinformacija-i-neadekvatna-reakcija-drzave/>. Pristupljeno: 31.05.2021.

Ipak, i pored ovakvih iskoraka, vlasti i dalje, osim generalne osude i etiketiranja medija koji objavljuju dezinformacije izostaju konkretne aktivnosti u borbi sa lažnim vijestima kojima su mediji veoma podložni.

Iako Zakon o medijima predviđa budžetsko finansiranje projekata u oblasti informisanja preko Fonda za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija promocija medijske pismenosti je posljednja stavka za koju se mogu opredijeliti sredstva iz ovog Fonda¹⁵.

Kada je u pitanju Javni servis, prema istraživanjima¹⁶, povjerenje u njegovu izvještavanje ima 51 odsto građana.

Iako je aktima propisana nezavisnost i samostalnost u radu novinara i urednika Javnog servisa, ona u praksi i dalje nije osigurana, na šta su ukazivali i iz Evropske komisije¹⁷ navodeći da RTCG još uvijek nije istinski javni servis.

Partijski uticaj i političko miješanje ostaju, za sada, nerješivi problemi Javnog servisa, što je u svom izvještaju konstatovao i Stejt Department¹⁸.

Zakonom o nacionalnom javnom emiteru garantovana je nezavisnost novinara u njihovom radu kao i da im se ne može otkazati radni odnos, promijeniti status u redakciji ili utvrditi odgovornost zbog stava ili mišljenja koje je izraženo u skladu sa profesionalnim standardima i programskim pravilima.¹⁹ Međutim, prema posljednjem izvještaju Reportera bez granica, "uravnoteženi, profesionalni odnos prema svim dijelovima društva i dalje nedostaje državnom emiteru RTCG, koji DPS i dalje kontroliše, iako je izgubila na posljednjim parlamentarnim izborima, ponovno se pridruživši opoziciji nakon 30 godina vlasti"²⁰.

Održivost upitna, ceh plaćaju zaposleni

Finansijska održivost medija u Crnoj Gori je i dalje na nezadovoljavajućem nivou a dodatno je dovedena u pitanje krizom izazvanom pandemijom koronavirusa. To direktno utiče na novinare koji ostaju nedovoljno plaćeni, a što, kako je ocijenio i Stejt Department²¹, može voditi i u autocenzuru. Tokom

15 MINA, "CDT: Osnovati fond za borbu protiv dezinformacija", *Vijesti online*, 18.11.2020. Dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/487421/cdt-osnovati-fond-za-borbu-protiv-dezinformacija>. Pristupljeno: 31.05.2021.

16 "Polovina građana Crne Gore nema povjerenje u medije", *CEDEM*, 10.02.2021. Dostupno na: <https://www.cedem.me/en/activities/1246-objavljeni-rezultati-istrazivanja-o-medijima-i-medij-skim-slobodama>. Pristupljeno: 31.05.2021.

17 Biljana Matijašević, "Simuliranje reformi više ne prolazi: Opet šamari Brisela zbog pravosuđa", *Vijesti online*, 12.06.2020.godine. Dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/politika/441697/simuliranje-reformi-vise-ne-prolazi-opet-samari-brisela-zbog-pravosuđa>. Pristupljeno: 31.05.2021

18 Miloš Rudović, "Neriješeni napadi na novinare, miješanje u Javni servis, prljave kampanje tabloida, pritisak na nezavisne medije", *Vijesti online*, 30.03.2021. Dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/525665/nerijeseni-napadi-na-novinare-mijesanje-u-javni-servis-prljave-kampanje-tabloida-pritisak-na-nezavisne-medije>. Pristupljeno: 31.05.2021.

19 Zakon o nacionalnom javnom emiteru radio i televizija Crne Gore, Službeni list CG, br. 80/2020.

20 Reporters without borders, "Dubious justice, problematic legislation". Dostupno na: <https://rsf.org/en/montenegro>. Pristupljeno: 31.05.2021.

21 Miloš Rudović, "Neriješeni napadi na novinare, miješanje u Javni servis, prljave kampanje tabloida, pritisak na nezavisne medije", *Vijesti online*, 30.03.2021. Dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/525665/nerijeseni-napadi-na-novinare-mijesanje-u-javni-servis-prljave-kampanje-tabloida-pritisak-na-nezavisne-medije>.

prethodnog perioda nekoliko medija je promjenom vlasništva²² preokrenulo svoju uređivačku politiku, što može dovesti do daljih turbulencija kada je u pitanju finansiranje i ostanak zaposlenih.

Procjene su da su zarade novinara i dalje ispod prosječnih na nivou države, najčešće ispod 500 eura. Stalni problemi su prekovremeni rad koji se ne plaća kao ni rad praznicima i za dane vikenda, a problem je i što pokrivaju više pozicija istovremeno.²³

Istraživanje Sindikata Medija Crne Gore pokazalo je da je čak 15% novinara online medija saopštilo da im je smanjena plata tokom epidemije. Samo manji broj novinarki i novinara u svim medijima dobio je adekvatnu satisfakciju za svoj rad u vidu povećanja plata ili bonusa iako je, po procjenama Sindikata medija, država zbog epidemije pomogla gotovo sve crnogorske medije sa više od 600 hiljada eura.²⁴

Većina brojnih crnogorskih medija bori se za finansijski opstanak. RTCG sa 750 zaposlenih ima najveći broj zaposlenih. S druge strane, RTCG godišnje zaradi samo oko 500.000 EUR prihoda od oglašavanja.²⁵

Zakon o medijima donešen je u julu 2020.godine. Njime se propisuje da će Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija, voditi evidenciju o finansijskim sredstvima dodijeljenih mediju iz javnih prihoda. Ministarstvo, u formi godišnjeg izvještaja, na svojoj internet stranici objavljuje ukupno izdavanje javnog sektora za oglašavanje i druge ugovorne usluge, zaključno sa 1. junom tekuće godine za prethodnu godinu.

Za profesionalne standarde se sve manje mari

Poštovanje novinarskih standarda, posebno u doba pandemije i predizbornih tenzija bilo je na izuzetno nezadovoljavajućem nivou, a fenomen dezinformacija i lažnih vijesti, kao i pristrasnog izvještavanja doživljava svoj vrhunac.

Posljednji izvještaj Reportera bez granica²⁶ potvrdio je tendenciju urušavanja medijskih sloboda u Crnoj Gori. Prema njihovom izvještaju, Crna Gora nalazi se na 104. mjestu od 180 zemalja u izvještaju.

Prije samog početka pandemije koronavirusa, izvještavanje o tada tek pokrenutoj temi izmjene Zakona o slobodi vjeroispovijesti, pokazalo je raširenu praksu kršenja profesionalnih standarda o izvještavanju o toj temi i širenje

[bloida-ritisak-na-nezavisne-medije](#). Pristupljeno: 31.05.2021.

22 Duško Mihailović, "Vujović: U toku pregovori o još jednoj velikoj kupovini", *Pobjeda online*, 10.05.2021. Dostupno na: <https://www.pobjeda.me/clanak/vujovic-u-toku-pregovori-o-jos-jednoj-velikoj-kupovini>. Pristupljeno: 31.05.2021.

23 Marijana Camović Veličković, Bojana Laković Konatar, *Indikator nivoa medijskih sloboda i bezbjednosti novinara 2019.*, Sindikat medija, 2020. Dostupno na: <https://sindikatomedija.me/publikacije/cijeli-izvjestaj-indikator-za-nivo-slobode-medija-i-bezbjednosti-novinara-2019-crna-gora/>. Pristupljeno: 31.05.2021.

24 GO SMCG, "Novinarska profesija obilježava 150 godina postojanja", *Sindikat medija*, 23.01.2021. <https://sindikatomedija.me/saopštenja/novinarska-profesija-obiljezava-150-godina-postojanja/>. Pristupljeno: 31.05.2021.

25 Media Sustainability Index, 2019. Dostupno na: <https://www.irex.org/sites/default/files/pdf/media-sustainability-index-europe-eurasia-2019-montenegro.pdf>. Pristupljeno: 31.05.2021.

26 Reporters without borders, "Dubious justice, problematic legislation". Dostupno na: <https://rsf.org/en/montenegro>. Pristupljeno: 31.05.2021.

velikog broja manipulacija putem pojedinih medija. Najveći dio ovih "vijesti" došao je iz medija registrovanih u Srbiji, a aktivni su bili i mediji iz Rusije i Bosne i Hercegovine (Republike Srpske). Naravno, u svemu su učestvovali i mediji iz Crne Gore, tačnije jedan njihov dio. Bilo je onih koji su pokušavali da što više podrže i pomognu ove medijske manipulacije, ali i onih koji su pristrasnim izvještavanjem pokušavali da kreiraju svoju "kontrakampanju".²⁷

Parlamentarni izbori u Crnoj Gori, koji su se održali u avgustu 2020, kao i lokalni izbori održani u Nikšiću u martu 2021, još jednom su pokazali su da mediji uglavnom rade ruku pod ruku s određenim političkim strankama, što negativno utiče na pravo građana da budu tačno i objektivno informisani. Kako parlamentarni tako i lokalni izbori u Nikšiću donijeli su u crnogorsku javnost ogroman broj dezinformacija i lažnih vijesti. Ove dezinformacije su uglavnom plasirali tabloidi iz Srbije, ali i značajan dio medija iz Crna Gore koji su objavljivali informacije bez provjere često i svjesno u prvi plan stavljajući informacije koje su u velikoj mjeri doprinijele su podizanju političkih i međunarodnih tenzija. Lokalni faktčeki objavljivali su analize o desetinama lažnih vijesti²⁸ koje su sadržale manipulativne informacije i teorije zavjere o dešavanjima prije, tokom i nakon izbornih dana.²⁹ Pristrasno izvještavanje, odnosno, objavljivanje informacija bez kontaktiranja druge strane, bili su svakodnevna pojava u predizbornom periodu, koja je, evidentno, zaživjela u praksi i održala se i nakon završetka izbora.

Borbu protiv lažnih vijesti u Crnoj Gori obavljaju verifikovani faktčeki. Kako bi se u proces borbe protiv dezinformacija konačno uključio i državni aparat, i to ne represijom i selektivnim pritvaranjem onih koji dijele lažne vijesti, već strateški, odnosno prevencijom i ulaganjem u razvoj medija, Centar za demokratsku tranziciju predložio je osnivanje Fonda za borbu protiv dezinformacija koji će pomoći održivost medija, omogućavajući im da unaprijede svoje izvještavanje i promovišu novinarstvo kao posao koji se radi isključivo u javnom interesu.³⁰

Važan kanal za plasiranje informacije, koja nerijetko služe medijima za objavljivanje neistina, su danas svakako i društvene mreže. Dok se elektronski mediji moraju registrovati i redovno dostavljati podatke Agenciji za elektronske medije o vlasničkoj strukturi, onlajn mediji nemaju tu obavezu, niti ih bilo ko kontroliše. Tako smo čitali velik broj brutalnih napada i govora mržnje u onlajn prostoru, pogotovo sa početkom pandemije koronavirusa.³¹

Odnos države prema napadima na novinare je i dalje pasivan. Nerasvijetljeni

27 Dragan Koprivica, Milica Kovačević, *Opasne medijske manipulacije*, Centar za demokratsku tranziciju, 2020. Dostupno na: <https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://cdtmn.org/wp-content/uploads/2020/05/Opasne-Medijske-Manipulacije-5.pdf&hl=en>. Pristupljeno: 31.05.2021.

28 Tijana Velimirović, *'Izborni dan i širenje dezinformacija'*, *Raskrinkavanje.me*, 03.09.2020. Dostupno na: <https://www.raskrinkavanje.me/analiza/izborni-dan-i-sirenje-dezinformacija>. Pristupljeno: 31.05.2021.

29 "Mediji o izbornom danu u Nikšiću: Podizanje tenzija i širenje narativa", *DFC*, 15.03.2021. Dostupno na: <https://dfcme.me/mediji-o-izbornom-danu-u-niksicu-podizanje-tenzija-i-sirenje-narativa/>. Pristupljeno: 31.05.2021.

30 "Država da pokrene borbu protiv dezinformacija", *CDT*, 18.11.2020. Dostupno na: <https://www.cdtmn.org/2020/11/18/drzava-da-pokrene-borbu-protiv-dezinformacija/>. Pristupljeno: 31.05.2021.

31 Dragan Koprivica, Milica Kovačević, Tijana Velimirović, *Mreža dezinformacija i neadekvatna reakcija države*, Centar za demokratsku tranziciju, 2020. Dostupno na: <https://www.cdtmn.org/analize/mreza-dezinformacija-i-neadekvatna-reakcija-drzave/>. Pristupljeno: 31.05.2021.

Novinari trpe kad god tenzije porastu

---

slučajevi napada na novinare vuku se iz godine u godinu, neriješeni, uprkos stalnim pritiscima međunarodne zajednice da se što prije riješe.

Državni organi hapsili su novinare uz tvrdnje da su širenjem lažnih vijesti na početku pandemije izazivali paniku kod građana. Ekspertska zajednica u Crnoj Gori kritikovala je ovakav način postupanja državnog aparata, tvrdeći da je dodatni problem da se na jednak način nijesu ponašali prema svim kreatorima i prenosiocima lažnih vijesti³² podsjećajući i na slobodu izražavanja. I Sindikat medija oštro reagovao³³ navodeći da Crna Gora nije na dobrom glasu niti se država proslavila kada je u pitanju odnos prema medijima i novinarima. U izvještaju Evropske komisije navodi se da, iako je postignut napredak u zakonodavstvu o medijima, ovo je zasjenjeno hapšenjima i postupcima protiv urednika on-line portala i građana zbog sadržaja koji su objavili ili podijelili na mreži tokom 2020.³⁴

Napada na novinare i ugrožavanja sigurnosti novinara u Crnoj Gori je tokom 2020. godine bilo 16 i to tri hapšenja, dva fizička napada, i prijetnje.³⁵ Kada je riječ o napretku u rješavanju slučajeva nasilja nad novinarima i medijima i dalje je veoma ograničen³⁶. I dalje su nerazsvjetljeni najveći slučajevi napada na novinare sa kojima se Crna Gora suočavala u prethodnom periodu, a od nekih je prošlo i 17 godina³⁷. U prvoj polovini 2021. godine, zabilježeno je nekoliko napada na novinare, od čega su se tri napada dogodila dok je novinar bio na svom radnom zadatku.³⁸ Novinari su napadni u online prostoru³⁹, koji je postao dominantan teren za širenje govora mržnje i opasnih prijetnji. Reakcije na sve napade dolazile su i od domaćih i od međunarodnih aktera, ali je važno da država konačno krene sa procesuiranjem počinalaca ovih

32 Dragan Koprivica, Milica Kovačević, Tijana Velimirović, "Mreža dezinformacija i neadekvatna reakcija države 2020", Dostupno na: <https://www.cdmn.org/analize/mreza-dezinformacija-i-neadekvatna-reakcija-drzave/>, Pristupljeno: 31.05.2021.

33 Marijana Camović, "SMCG pisao Stankoviću i Veljoviću: Prestanite sa hapšenjima novinara", *Sindikat medija*, 13.01.2021. Dostupno na: <https://sindikatmedija.me/saopštenja/smcg-pisao-stankovicu-i-veljovicu-prestanite-sa-hapsenjima-novinaru/>, Pristupljeno: 31.05.2021.

34 "Mapping Fake News and Disinformation in the Western Balkans and Identifying Ways to Effectively Counter Them" Directorate-general for external policies Policy department, 2021. Dostupno na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/653621/EXPO_STU\(2020\)653621_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/653621/EXPO_STU(2020)653621_EN.pdf), Pristupljeno: 31.05.2021.

35 "Napadi na novinare učestali, vrijeme za strože kazne", *RTCG Portal*, 16.03.2021., Dostupno na: <http://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/313893/napadi-na-novinare-ucestali-vrijeme-za-stroze-kazne.html>, Pristupljeno: 31.05.2021.

36 Montenegro 2020 Report, *European Commission*, Dostupno na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/montenegro_report_2020.pdf, Pristupljeno: 31.05.2021.

37 "Danas 17 godina od ubistva Duška Jovanovića", *RTCG Portal*, 27.05.2021. Dostupno na: <http://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/322539/danas-17-godina-od-ubistva-duska-jovanovica.html>, Pristupljeno: 31.05.2021.

38 "SAD od Crne Gore traže više odgovornosti zbog napada na medije", *Radio Slobodna Evropa*, 03.05.2021. Dostupno na: <https://www.slobodnaevropa.org/a/31235708.html>, Pristupljeno: 31.05.2021.

39 B.H., "Prijetnje Bursaću, Šukoviću i Anteni M: "Bombu ću vam tamo bačiti" ", *Vijesti online*, 26.05.2021. <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/542303/prijetnje-smrcu-novinaru-draganu-bursacu>, Pristupljeno: 31.05.2021.

napada. Mreža Safe Journalists, koja broji 8 200 medijskih profesionalaca sa Zapadnog Balkana, osuđivajući ove napade naglasila je da će o poslednjim slučajevima obavijestiti relevantne nacionalne i međunarodne aktere, kao i diplomatske misije u Crnoj Gori.⁴⁰

Motivi su razni. Onaj glavni je da su napadi često posljedica političke polarizacije. Sindikat medija objašnjava da je dio ovih napada motivisan neslaganjem i otvorenom mržnjom prema uređivačkoj politici medija ili radu novinara što pokazuje veliko nerazumijevanje prema ulozi koju mediji i zaposleni u njima imaju u demokratskom društvu.⁴¹ Uređivačka politika bilo kog medija ne može i ne smije biti opravdanje za uvrede, ponižavanja i napade na novinare.⁴²

47% građana negativno ocjenjuje efikasnost države u procesuiranju i kažnjavanju onih koji upućuju prijetnje i izvršavaju napade na novinare, dok je dvostruko manje građana koji smatraju da je država manje-više efikasna u procesuiranju i kažnjavanju onih koji ugrožavaju novinare.⁴³

Vlada Crne Gore formirala je u aprilu 2021. godine novu Komisiju za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, ubistava novinara i napada na imovinu medija.⁴⁴

O istraživanju

Istraživanje o napretku Crne Gore u ispunjavanju političkih kriterijuma na putu ka Evropskoj uniji (EU) radimo uz finansijsku podršku Balkanskog fonda za demokratiju (BTD) i Ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu. Na osnovu seta indikatora ispitujemo kvalitet strateškog i pravnog okvira, institucionalnog i materijalnog kapaciteta kao i ostvarenih rezultata u sedam oblasti: izbori, pravosuđe, borba protiv korupcije i organizovanog kriminala, mediji, reforma javne uprave i parlament, i svaka od njih će biti tretirana u posebnom dokumentu. Naše analize sadrže ocjene ispunjenosti kriterijuma do kojih smo došli sabiranjem i artikulisanjem stavova i procjena eksperata koji prate kvalitet implementacije EU standarda, kao i analizom sprovedenih normativnih i institucionalnih reformi i njihovih praktičnih rezultata. Treći dio istraživanja odnosi se na kvalitet rada medija. Ovu oblast smo ocjenjivali na osnovu 44 indikatora. Ostajemo otvoreni za sve sugestije, dobronamjerne kritike i rasprave o našem istraživanju. Takođe, spremni smo da za sva pitanja koja smo ocijenili kao problematična ponudimo i konkretna rješenja i time doprinesemo procesu reformi. Zahvaljujemo Balkanskom fondu za demokratiju i Ambasadi Kraljevine Norveške na povjerenju i finansijskoj podršci.

40 Miljana Kljajić, "SafeJournalists: Napad na novinare je napad na demokratiju i prava građana", *Vijesti online*, 28.05.2021. Dostupno na: https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/543001/safejournalists-napad-na-novinare-je-napad-na-demokratiju-i-prava-gradjana?cx_testid=3&cx_testVariant=cx_1&cx_artPos=0#cxrecs_s. Pristupljeno: 31.05.2021

41 "Pet minuta gromoglasne tišine", *RTCG Portal*, 03.05.2021. Dostupno na: <http://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/319765/pet-minuta-gromoglasne-tisine.html>. Pristupljeno: 31.05.2021.

42 "Uređivačka politika ne smije biti izgovor za uvrede", *SMCG*, 25.04.2021. Dostupno na: <https://sindikatomedija.me/saopstenja/uredjivacka-politika-ne-smije-biti-izgovor-za-uvrede/>. Pristupljeno: 31.05.2021.

43 "Polovina građana Crne Gore nema povjerenje u medije", *CEDEM*. Dostupno na: <https://www.cedem.me/aktivnosti/1246-objavljeni-rezultati-istrazivanja-o-medijima-i-medijskim-slobodama>. Pristupljeno: 31.05.2021.

44 "Obrazovana komisija za istragu napada na novinare", *Udruženje novinara Crne Gore*, Dostupno na: <https://bit.ly/3cbZsTs>. Pristupljeno: 31.05.2021.

20:1
GODINA

CENTAR ZA
DEMOKRATSKU
TRANZICIJU

Moskovska 153, 81000 Podgorica, Crna Gora
cdt@cdtmn.org | www.cdtmn.org